

Forord

I den første artikkelen i dette nummeret av *NOA, Talt bokmål: Målspråk for andrespråksstudenter?*, tar Olaf Husby opp spørsmålet om hva som er det muntlige målspråket til voksne innlærere som lærer seg norsk som andrespråk. I planverket for andrespråksundervisning veksler retningslinjene for hva muntlig norsk er i et andrespråksperspektiv, men i dagens planer for voksenopplæringa er slike retningslinjer fraværende. I den formelle norskopplæringa i klasserommet møter likevel innlæreren lærere som vanligvis bruker det Husby kaller ”talt bokmål”, altså en talemålsvariant som har mange likhetstrekk med skriftspråket. I tillegg er lærebokverk oftest på bokmål. Utenfor klasserommet møter innlærerne det norske dialektmangfoldet, mens talt bokmål er mindre aktuelt for førstespråksbrukere av norsk (med mindre deres talemål er i samsvar med bokmålet). Hovedspørsmålet for Husby blir da hvem som skal ta hovedansvar for at kommunikasjonen mellom en førstespråksbruker og en andrespråksbruker av norsk opprettholdes. Er det førstespråksbrukeren som bør ta i bruk talt bokmål eller er det andrespråksbrukeren som bør forstå flere av norske varieteter?

Lærermangfold og flerkulturell opplæring. Tospråklige lærere i norsk skole er en artikkel av Thor Ola Engen og Else Ryen der den delen av nyere norsk skolehistorie som dreier seg om tospråklige lærere, dokumenteres. De viser at selv om det på 1970-tallet kom både stortingsmeldinger og statlige rundskriv der flerspråklige elevers behov for tilpasset opplæring ble erkjent, var fokuset de første tiårene primært på norskopplæringen, og morsmålsopplæring ble ikke tillagt vekt. Også etter at morsmålsopplæring kom inn i mønsterplanen (M 87), har tospråklige lærere vært en marginalisert gruppe ansatte i skolen. Det ble ikke stilt kvalifikasjonskrav til dem, og mange lærere har arbeidet i årevis i deltidsstillinger og uten fast ansettelse. Først etter 1997 begynte situasjonen å endre seg, og blant annet etter initiativ fra lærerorganisasjonene har flere høyskoler nå etablert en fag-

4 Forord

lærerutdanning for tospråklige lærere. Nylig har det også kommet klare kompetansekrav både til morsmåslærere og til tospråklige faglærere.

Irmelin Kjelaas har skrevet en artikkel om stimulering av ord- og begrepskompetanse hos flerspråklige skolebarn. Tittelen på artikkelen, *Trollet bodde i vann med fart i*, er et flerspråklig barns måte å beskrive en foss på, og i artikkelen drøfter Kjelaas blant annet hvordan det for personalet i barnehagene kan være vanskelig å skille mellom minoritetsbarnas begreper og deres ordforråd på norsk. Hun tar også opp viktigheten av at barnehager både kartlegger og stimulerer barnas flerspråklighet, altså at de ikke bare er opptatt av det norske språket men også morsmålet. Artikkelen baserer seg på funn fra et kompetanshevingprosjekt som NAFO (Nasjonalt senter for flerspråklig opplæring) hadde i 34 barnehager i Buskerud og Telemark i 2007-2009. Kjelaas dokumenterer at barnehagene i prosjektet i utgangspunktet hadde en mangelfull kompetanse når det gjaldt det språkfaglige og det språkdidaktiske grunnlaget for å drive stimulering og kartlegging av flerspråklige førskolebarns språkkompetanse, men at de gjennom prosjektet viste både endringsvilje og endringskompetanse.

Temaene som tas opp i denne artikkelen, blir også diskutert i de to bokomtalene i dette nummeret av *NOA*, nemlig en omtale av Kibsgård og Husby: *Norsk som andrespråk i barnehage og skole* og en omtale av Sandvik og Spurkland: *Lær meg norsk før skolestart! Språkstimulering og dokumentasjon i den flerkulturelle barnehagen*.

Redaktørene